

A GOMBÁK KALAPJA: ESERNYŐ ÉS NAPERNYŐ

Angol kutatók tanulmányozták: miként befolyásolja a bazídiumos gombák fejlődését (ebbe a főosztályba több ehető gomba is tartozik) a fény és a Föld vonzóereje, miként hatnak e tényezők a termőtest alakjára, nagyságára és növekedésére. Sikerült kimutatniuk azt a szabályozó rendszert, illetve annak összetevőit, amely közrejátszik abban, hogy a gomba kalapjának az állása vízszintes legyen, és hogy a termőréteg a kalap alsó felén helyezkedjék el. E tényezők szerepét játszanak a spórák szélesebb körű elterjesztésében.

A gomba fiatal tönkje a kalap kifejlődését megelőzően az oldalt elhelyezett fényforrás irányában növekszik; amint azonban a kalap szétterjedt, a gravitációs erő kezd hatni, s ettől fogva a növekedést

szabályozó tényező az úgynevezett negatív geotropizmus. (A negatív geotropizmus abban nyilvánul meg, hogy a talajt behálózó élelemszerző gombafonalak, a hifák lefelé nőnek, ellenben a tönk felfelé nő.) Kísérletképpen mesterséges kalappal beárnyékolták a fiatal tönköt és az függőleges irányban növekedett, vagyis a fényhatás — a fototropizmus — kiküszöbölése esetén a negatív geotropizmus — amely az erősebb fényhatással szemben »alulmaradt« — felülkerekedett. A kísérletek azt is bizonyították, hogy a termőréteg a fénytől távolodni igyekszik, a kalap a beeső fényre derékszögben fejlődik. Ezek szerint a gomba kalapja nemcsak a spórákat a csapadéktól megvédő esernyő, hanem a napernyő szerepét is betölti. (*Nature*)

Újabb „palesztinai ember”

Izraelben, a már híressé vált Qafzeh-barlangban a régészek újabb »palesztinai embert« fedeztek fel.

Ebben a barlangban 1930—1936 között folytak ásások, s a közép-paleolitikumtól (40 ezer évvel ezelőtt) a neolitikumig (7 ezer évvel ezelőtt) terjedő rétegekben sok emberi maradványt tártak fel. 1965 nyarán ismét megindult a lelőhely tanulmányozása, 11 m² területen, 3,25 m mélységben. 17 réteg különböztethető meg, a rétegenkénti különbségek nagyok, már ami a kőszerszámokat illeti, viszont az állati maradványokban nincsenek nagy eltérések. A szerszámok a »Levallois-Mousterien«, azaz közép-paleolitikus kor régebbi korszakához tartoznak, ami Nyugat-Európában a neandervölgyi ember kultúrfokának felel meg.

A legelső rétegben emberi felső állkapocs-töredékeket találtak, jó állapotban levő fogakkal, ezenkívül koponyacsont-, borda-, végtagsont- és ujjperctöredékeket tártak fel, sajnos, egy jobb felkarcsont kivételével mindet összetört állapotban. Ennek ellenére ezek a leletek sok adatot szolgáltatnak az ősemberről. Sokat ígér a lelőhely geológiai elemzése is,

valamint a szénmaradványoké, hiszen ezek radioaktív kormeghatározásával az ősember maradványai időrendben elhelyezhetők. Az eddig nyilvánosságra hozott leletanyagból megállapítható, hogy az ősember igen nagy alakú és rendkívül erős volt.

A lelőhely nagyobb része még feltárára vár. Érdekes lesz megtudni, hogy ezek a kultúrák és népeségek, amelyek rövid időszak alatt oly sok változást mutatnak fel, vajon milyen szerephez jutottak a modern ember kialakulásában. (*Sciences et Avenir*)

Következő számunk tartalmából:

Az első magyar atomerőmű ☆
A székipacsirta ☆ Mózes mint jelkép az 1867 előtti Magyarországon ☆ Kozmikus krónika ☆ Nemes Lampérth József ☆ Az orvos kérdez ☆ A delfinek ügyében ☆ A meggyőződésről és a meggyőződésről ☆ Az úrhajó kapitánya II. ☆ A tudomány világa ☆ Rejtvény